

17.12.2012

אמא דניאלה נולדה במושבת הייקים בנהריה, למריאנה וראובן.
לאחר שנות ילדות ספורות, בין הבנות והתרנגולות, עם גירושי הוריה, עברה
דניאלה עם אמה סבתא מריאנה לתל אביב.
השנים בתל אביב היו לא קלות, ואחרי טלטלות לא מעטות, הגיעה בגיל 10
(כמעט) לקיבוץ.
אמא נקלטה היטב כילדת חוץ במושבת הייקים במעין צבי, שהפך לביתה.
בשנים הראשונות למדה בכיתה בקיבוץ, ואח"כ יחד עם אילנה (אז) פיליפס,
למדה בתיכון בחיפה.
השירות בצבא במדור הפסיכוטכני עליו שמענו סיפורי אגדות שכמעט ולא נפלו
מהסיפורים ששמענו על קורס הסיור בדורה, קוצר מעט, לטובת החתונה עם
אבא אלכס.

אמא למדה בסמינר למורים ועד מהרה הפכה מורה. שנתונים רבים מאד מילדי
הקיבוץ וקיבוצי הסביבה עברו תחת ידה, מראשית שנות הששים ועד שנת
2005, כמורה, מחנכת, יועצת ורכזת פדגוגית, בבית הספר בקיבוץ, ובבית
הספר המשותף חוף הכרמל במעגן מיכאל.

שנים מספר, בתקופה שאני והדס היינו בשנות התיכון, אמא עבדה בסמינר
אפעל של התנועה הקיבוצית של אותם הימים. כשעליתי ל"ב חזרה אמא לחוף
הכרמל. היתה זו חוויה נעימה לשנינו.

אני כבר הייתי בי"ב, תלמיד טוב ואהוד על המורים, ומקובל על חברי
הגח"מאים. אמא, על אף תריסר שנותיה בבית הספר המשותף היתה בלתי
מוכרת לתלמידים שלא מקיבוצינו. יום אחד, בתחילת שנת הלימודים, כשהרכזת
הפדגוגית (רכזת החטיבה העליונה, דניאלה) לאחר שהתעמתה עם אחד
התלמידים על שאינו בכיתה, או משהו כזה, שאל התלמיד הנזוף את חברו: "מי
זאת?"

"זאת אמא של רמון!" ענה לו חברו. "מה זאת אמא של רמון?!!?" "ברור,
מאיפה אתה חושב היא כזאת חכמה?!!". אמא נהנתה להרגיש שלא רק אני
לומד בבית ספרה, שגם היא עובדת בבית ספרי.

באותה תקופה, תומר והדס היו כבר בצבא ובשנת שירות. ונותרנו רק שנינו
בבית. כמו זוג ותיק. בבית ובחדר האוכל, משוחחים ונעימים זה לזה. בסוף
השנה, כדרך כל בשר, הלכתי לצבא. "אמא להתראות, הלכתי לצבא" שרבטתי
לה על פתק, והדבקתי לראי בכניסה לבית. אמא, בסנטימנטליות לא אופיינית
השאירה אותו שם, עד השתחררתי.

אמא הייתה אשה מבריקה. זריזת מחשבה וחדה. סקרנית וביקורתית. אופיה ואופן חינוכה תרמו להיותה מחויבת ואחראית.

אמא היתה ייקית. ייקית טיפוסית וקיבוצניקית. ישרה כסרגל, שלא לומר נוקשה. כשכזאת, פעלה תמיד בהתאם לדרישות המערכת. לעתים הדבר היה אף בעוכרינו. אם למשל, אחד מילדיה התמהמה (שלא לומר – סרב) לכתוב עבודה בתנ"ך – אמא במקום לארגן בבית הספר איזה מועד ב' או משהו דומה, פשוט הסבירה לו את ההשלכות... ואכן, את הבגרות בתנ"ך נאלצתי להשלים במהלך הצבא. אמא (אלא מי) אירגנה וריכזה את החומר, כדי שאוכל בשבת או שתיים לבלוע הכל, ולהקיא בבחינה.

לנו, כהורים לילדים רכים בעיר, ההורות בקיבוץ נראית ממש כקייטנה (גם הילדות בקיבוץ נראית לי כקייטנה, אבל זה כבר ללוויה אחרת). אמא, עם זאת, נהגה לקטר לא מעט על עומס מטלות האמהות בקיבוץ, למשל – כמה קל לנו, ההורים בעיר, להשכיב את כל הילדים במרחק מטרים ספורים זה מזה ומהסלון, בעוד היא, במאה שעברה נאלצה להתרוצץ כל ערב מבית ילדים לבית ילדים בהשכבות.

מטלה בה הצטיינה אמא, והפעם ללא קיטורים, היתה הכנת התחפושות בפורים. כל שנה שלוש תחפושות מקוריות, והכל בעבודת יד!

כל שנה הייתה מבררת עם כל אחד למה הוא היה רוצה להתחפש. דנה איתנו באיך זה ייראה, ומה זה יכלול. זה התחיל מהדברים הפשוטים כמו חייל, טייס, וקאובוי, ולעתים אף איתגרנו אותה עם סנאי (איך עושים זנב כזה?) טבח (איך עושים משחף כמוני שמן) או הפסל של זורק הדיסקוס (הוא בכלל ערום!!).

כהורה בעצמי, הערכתי מחדש את תשומת הלב הרבה של אמא, ואת יכולתה לראות כל פרט ופרט, הן בנו הילדים, ושוב, בילדינו, כנכדיה שלה. כששמה לב, שאחד מנכדיה התקשה בכתיבה, מיהרה לקנות לו עפרונות מיוחדים וחוברות מתאימות. כששמעה שנכדה אחרת לא "משתפת מספיק" את כיתתה בשיעורי טבע, דאגה לגזור לה כתבות מתאימות מהעיתון.

גם כשחלתה, ערב יום הולדתו של נכדה הצעיר, דאגה מיד כשהתאוששה מעט, להכין לו עוגת יום הולדת מפוארת מהדמות האהובה עליו במיוחד.

יכולתה של אמא לראות כל פרט, לעתים הקשתה עלינו כהורים, שכן ראתה תמיד גם את כל חסרונותיהם של ילדינו, ולא תמיד לקורת רוחנו... עם זאת נוכחתי לגלות שעל אף חוסר יכולתה להיות עיוורת לחסרונותיהם – לעולם ראתה את ילדינו, נכדיה, כמושלמים. כל אחד ואחד מהם.

אמא נהגה לצחוק על סבתא שלי, סבתא לאה, שהיתה אומרת על כל אחד ואחד מ-8 נכדיה (ביידיש) "כזה ילד, בא לעולם פעם ב-10,000 שנים!", והיא בתורה, לא יכולה היתה לנהוג אחרת.

כל אחד מ-7 נכדיה אהבה אחרת, אך את כולם אהבה באותה מידה. XXL. עם כל אחד מילדינו, נכדיה, היו לה תחומי עניין ועיסוק משותפים. כל אחד מהם זכה לתשומת ליבה המלאה ולביטחון המלא שהיא בעדו, חושבת עליו, שומרת עליו, ושהוא הנכד המוצלח והאהוב שלה.

כל פעם שפגשה כל אחד מהם, הביאה לו משהו. מתנה קטנה, שמתאימה ממש לו.

כל פעם שנפגשתי עם אמא, סיפרה לי בהתלהבות על נפלאות מיקה, או אלון, תמר וכמובן שירה. לעתים רמזתי לה בקוצר רוח, שבאתי לקצור מחמאות על נכדיה שאני הבאתי. אח"כ התברר לי שעליהם גומרים את ההלל באוזני אחי.

אמא דאגה וטרחה עבור כל אחד מנכדיה גם במהלך מחלתה, ואף בשבועות האחרונים בהם מצבה הדרדר. בשבוע שעבר היא וידאה שכבר קנינו בשמה מתנות חנוכה לנכדים, וכמובן לאחר מכן, דאגה לוודא שהילדים שמחו עמן. אח"כ התקשרה לשירה הנכדה הבכורה, לזרז אותה שתגיש לה כבר לבדיקה טיוטה של העבודה בהיסטוריה. שירה אני מצטער, דניאלה לא הספיקה.

אני אסיר תודה שאמא היתה סבתא לילדינו, ועצוב מאד, על שלזמן קצר כל כך.

אבל עם כל האהבה לנכדים שלה, אני תמיד הרגשתי שמבחינתה דניאלה היא קודם כל האמא שלי. שהיא תמיד בעדי. היא תנזוף במי שתטרטר את בנה. הלאה להכין קפה, ותעמוד על הרגלים האחוריות שלה, כשלא שומרים לבנה את הקציצה האחרונה בצלחת, גם אם מי שרצה לאוכלה היה נכדה בן השלוש.

בשנים האחרונות אמא טיפחה אוסף.

כל שנה שנתיים אספה אמא עוד איזה מחלה – קצת UC, ואח"כ CIS ולפני שנתיים וחצי גם MDS, ובסוף AML. Acute Myeloid Leukemia.

כל תוספת כזאת לאוסף ואמא, סבתא דניאלה, בשלה – שמחה, חזקה, פעילה ורבת פעלים. גם עם ה-AML משך תקופה ארוכה, על אף הטיפולים, האישפוזים, הדיקורים והעירוויים – אמא המשיכה כמעט כרגיל, וצחקה על כך שלמרות היותה סופנית ודאית, היא מרגישה יותר כחולה מדומה.

במחלקה ההמטולוגית בבית החולים, אמא – שבקרה בה שלוש פעמים בשבוע, כל שבוע, במשך יותר משנה, הפכה למלכה הבלתי מעורערת. הרופאים, האחים, הסגל המנהלי וכמובן עמיתיה המטופלים, כולם התקרבו אליה. המחלקה היתה לה לבית שני.

ביום ההולדת ה-71 של אמא, אחרי חצי שנה של מחלה ומעט מאד אופטימיות שנתרה בקרב רופאיה איחלתי לה, על בסיס שיר יום ההולדת, שתזכה לשנה הבאה.

אמא, ייקית עד הסוף, זכתה בעוד שנה בדיוק, ובצאת יום ההולדת ה-72 נפרדה מאתנו.

יהי זכרך ברוך.

17.12.2012

דניאלה, חברה שלי יקרה

היום בו התקשרת אלי ובפשטות בלתי נתפסת אמרת: "אני מאושפזת - התגלית בי המחלה!" עדיין זכור לי היטב וקולך ברגע זה עדיין מהדהד אצלי בראש. לא האמנתי, שאותו משפט קצר יוביל אותנו לרגע העצוב הזה.

פה לידי קברך הטרי. פתאום זכרים בכל השאלות שלא שאלנו, בסיפורים ששכחנו לספר או לשמוע וכבר אי אפשר להשלים. לפני כמה ימים צילמתי תמונה במיוחד בשביל להראות לך ולצערך, גם זה כבר לא יקרה.

נולדת בדצמבר 1940 בנהרייה, להורים שניסו להיות חקלאים במושבה הקטנה והמתפתחת. 5 שנים חיית בנהרייה אך נשאר לך משם זיכרונות טובים ומאושרים. תקופת הילדות הזו נטבעה בך ועיצבה חלקים רבים באישיותך.

בהיותך בת 5 הוריך מכרו את המשק ובהמשך נפרדו. אביך עבד כמהנדס ובהמשך היה למוזיקאי ועבר לחיות בשוויץ. אמך התפרנסה בקושי רב מעבודות שונות ואותך הכניסו למעון יום בגבעתיים. בגיל 11, לקראת כיתה ו' הגעת אלינו למעין צבי. בהתחלה לא היה לך פשוט. לא פעם תיארת מה את החוויה של להיות חדשה: כמעט הכי צעירה בין הילדים, בסביבה חדשה ולא לגמרי מוכרת ורחוקה מההורים. החיים החדשים, לצד אימוני הנגינה בצ'לו, שנדרשת לעשות על ידי אביך לא תגמו לתהליך הקליטה. אני זוכרת איך אמא שלי שהבינה את מצוקתך, הזמינה אותך להתאמן בנגינה אצלנו בבית.

תהליך הקליטה הסתיים כאשר היינו בכיתה ט', כולנו התגבשנו כאחד בעזרת הפעילויות החברתיות, הטיולים והאחריות הרבה שהוטלה עלינו על ידי המבוגרים. לקראת כיתה י' הכיתה שלנו התפרקה וכל אחד בחר מסלול לימודים שונה. את, יחד איתי ועם דב יצאנו ללמוד בתיכון בחיפה. היו אלו שנתיים של חיים עצמאיים ומאוד מעניינים.

בשנת 1958 עם סיום בחינות הבגרות התגייסת לצבא והתקבלת לתפקיד יוקרתי ונחשק של בוחנת פסיכומטרית. תמיד ציינת את השנתיים האלה כמוצלחות ביותר מבחינת תחושת העצמאות, ההיכרות עם אנשים מעניינים והטיולים הרבים ברחבי הארץ.

עם סיום הצבא חזרת לקיבוץ, התחתנת עם אלכס ויצאת ללימודי הוראה בבית-ברל. בראיון לארכיון הקיבוץ ציינת שהיה לך ברור שעליך ללמוד מקצוע שנחוץ לחיים בקיבוץ וייתכן שבתנאים אחרים היית בוחרת ללמוד משהו אחר. נכנסת לחינוך בכל נפשך ומאורך ומכאן ובמשך כל חיך הקדשת את עצמך לטפוח הדור הצעיר אם כמחנכת של כיתה, יועצת או מרכזת ועדת חינוך - פנים שונות של אותה עשייה חינוכית.

הצלחתך במקצוע ההוראה ויכולתך הבחנה להסתדר יפה עם הילדים והוריהם הובילו להחלטת הקיבוץ לתת לך כמה כיתות לא פשוטות. ההצלחה בעבודה זו מילאה אותך סיפוק רב והובילה לבניית מערכת יחסים של הערכה וכבוד עם נערים ונערות אשר שמרו איתך על קשר חם לאורך שנים. יחד עם הילדים שלנו עברת לבית הספר המשותף חוף הכרמל ונשאת שם כמורה, מחנכת ויועצת.

תומר, בנך הבכור נולד בקיץ 1966 ובמהרה הצטרפו אליו הדס ורימון והפכו שלושתם יחד לדבר החשוב ביותר בחייך. ילדייך מילאו אותך בשמחה והמון גאווה על הישגיהם והצלחותיהם. בהמשך, עם הצטרפותם של כל נכדייך למשפחה גדלה שימחתך ופעמים רבים נהייתי כאשר שיתפת אותי בסיפורים ובחוויות שחוויתם יחדיו. אהבת את תפקידך כסבתא: לשמור על הילדים כשצריך, לקחת אותם לבילויים וכמובן לעזור להם בכל הקשור ללימודיהם. שמחתי כשביום הולדתך האחרון שחל לפני יומיים זכית לקבל משירה, נכדתך הגדולה עותק מעבודת הגמר שלה, אותה כתבה בעזרתך.

במהלך כל השנים תרמת תרומה ענקית לחיים הציבוריים של הקבוצה: החל מתפקידים פשוטים בועדת מנויים, וועדת כח אדם דרך ריכוז ועדת חינוך וכלה בתפקידך כחברת ועדת חברים במשך שנים רבות. מדהים לחשוב שבגיל כל כך צעיר, גיל 24, הצלחת לרכוש את אמונם של חברי המשך ולקבל את הסכמתם לטפל בבעיות חברתיות ואישיות אשר לא אחת היו קשות ומורכבות. לא תמיד הסכמתי לדעתך. התווכחנו ולעיתים אף הרמנו את הקול אחת על השנייה אך תמיד התפעלתי מחוש הצדק המוחלט שלך, מיכולתך לקלוט בעין חדה ואמפטיית את מצוקתם של אנשים ומדרכך לתת את אותן זכויות שווה גם לאלו שלא צועקים. תפקידך הציבורי האחרון היה ריכוז ועדת ביקורת. התאים לך התפקיד. בדיקת המוסדות בקפדנות, יסודיות ובאובייקטיביות גרמה לך לעבוד ממש כדרך הייקים, בהם התגאית ושמחת להימנות בתוכם.

בשנה וחצי של המחלה, גיליתי דניאלה נוספת שלא הכרתי. במחלקת אשפוז יום בבית חולים כרמל קראו לך בחיבה "הגיבורה שלנו". בתבונה רבה בחרת מה לדעת, היכן להתערב ובמה ולאן להשקיע את האנרגיות שהלכו ופחתו. המשכת להתעניין בחיי האנשים סביבך, לשמוח בשמחתם ולהצטער איתם ברגעים קשים. שמחת מהדברים הקטנים - ביקורים של חברים, יציאה לאירועים משפחתיים, סרטים טובים בטלוויזיה וכל. חייכת חיוך רחב לכל מי שבא אלייך וענית בשמחה לטלפונים הרבים של אנשים אשר דרשו בשלומך. ידעת לבקש עזרה ולהודות כאשר קיבלת אותה. למדתי ממך הרבה גם בתקופה הקשה הזו.

שישים שנה מאז נפגשנו לראשונה. חברותינו אשר התעצבה בשנות לימודנו בחיפה נמשכה לאורך כל השנים ואספה יחד איתה חוויות והרבה רגעים שאזכור לתמיד. תחסרי לי מאוד.

17. 12. 2012

דיברו וידברו על כמה שנתת ועזרת וטיפולת וגישרת והקשבת.
אני חושבת שראינו והרגשנו את זה חוזר אליך ואלינו לכל אורך תקופת מחלתך.

אני מאמינה, שהשנה וחצי האחרונות, להן זכינו איתך, כנגד כל הסיכויים,
הנבואות, ודברי הרופאים,

התארכו גם בזכות כוחך ורוח לחימתך העיקשת, וגם הרבה בזכות הרוח
הגבית והאהבה שעטפו אותך!

את הצלחת לאורך השנים לגרום לאנשים להתאהב בך ולתת לך מכל הלב.
ראינו את זה גם בטיפול המסור בבית החולים, גם בבנק הדם...

אבל כאן אני רוצה לדבר על הבית, הקיבוץ, החברים. ואליכם (ברשותך אמא)
זכינו בהמון נתינה, נתינה אדירה, מכל הכיוונים.
תודה פשוטה לא מספיקה.

זה לא מובן מאליו.

לא פשוט לשמור על כזה היקף של סיוע לאורך תקופה של שנה וחצי,
לא טריוויאלי שלאורך תקופה כל כך ארוכה של מחלה, הרצון הטוב והיד
המושטת לא מפסיקים, לא מתרופפים ולא מתעייפים לרגע..

אני מדברת בשם שלושתנו, כשאני מודה מכל הלב, לכל מי שסייע בכל דרך,
אם זה בהסעות וסידורים, בקניות, בטיפולים, בביקורים, מילה טובה.

אבל באמת, לכל אלה שהתגייסו עבורך ונתנו, מילולית, מכל הלב, נסעו
לרמב"ם, ותרמו – יותר מפעם אחת, במשך שעות ארוכות – טרומבוציטים
עבורך.

אח שלי אמר שאנחנו קשורים בקשר דם עכשיו, ואני מסכימה.

לכל חברים המדהימים שלך והשכנים, שסעדו אותך וטיפלו בך בימים
האחרונים ולכל אורך הדרך.

ראינו את אמא עושה זאת בעבר, למען חברים אחרים, ומחמם את הלב לראות
את הנתינה חזרה.

אמא הרגישה שהיא יכולה להתקשר ולבקש – כל דבר, וידעה שתיענה בחיוב.

לא מובן מאליו, לא עבר לידנו, ושלושתינו שותפים לתחושות האלה.

זה האריך את חייה של אמא, ובעיקר את איכותם ואת ערכם.

ואני באמת יכולה להגיד שאנחנו משפחה עכשיו.